

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ד עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ד

ערש"ק פרשת "מטות-מסעי", א' מנחם-אב תשע"ה גליון מס' 478

כסא מפלט

בדור בו ישנם שינויים לרוב ותמורות כה תכופות, בדור בו השמועות כה קשות, והניסיונות הולכים וגוברים, מהו עוגן ההצלה, היכן הוא "כסא המפלט"? בפרשתנו מצינו פנינה יקרה, שאם אך אותה אל לבנו חזק חזק נאמץ, נהגה בה וניתן רעיוננו בה השכם והערב, אזי תהיה לנו למשיבת נפש וכמים הקרים על נפש צמאה, וכאור אבוקה בקצה המנהרה! "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו". מכריזה, משבחת ומעידה תורתנו הקדושה, על דור דעה דור המדבר, שפעמים שהיו חונים ולאחר מאמץ מייגע וחניה זעירה של יום אחד ניתנה ההוראה, הענן סר, יוצאים לדרך חדשה, להיכן? אל הלא נודע! ועם ישראל כאחד, שוב את המשכן מקפל ואל דרך חדשה יוצא, מה עמד להם להחזיק מעמד, כיצד זה שהחזיקו במשימה? התשובה כבר ניתנה כאמור על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, ידעו הם היטב היטב, שבידיים טובות הם מצויים, בידיים של אבא שאהבתו אלינו נצחית "אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת", כל יום בפינו אנו מכריזים, "שומר את עמו ישראל לעד!", בפינו אנו חותמים! וסיפר מו"ר מעשה, שיש בו "הארת דרך" ותמרור הדרכה ישרה אותנו ללמד, ומעשה שהיה כך היה: יהודי יקר הגיע אל מו"ר בכדי לזכות ולהיות מתומכי התורה הקדושה, הסכם יששכר זבולון לחתום רצה! בתחילה היה אמור להגיע לפני חג הפסח, אולם ימים ספורים קודם התקדש החג, העבודה היתה רבה, מכירת הרהיטים שברשותו לפני החג צבר תאוצה, כאשר החליט לעזור לנהגים המובילים סחורתו לבתי הלקוחות, תפס גם הוא ברכב משאו ואל הלקוח ברמת גן פינה חלק ממרכולתו, היעד הבא היה כתובת נוספת ברמת גן, להחיצה במכשיר הג'י.פי.אס היתה מדויקת להפליא, ורק הגדילה תדהמתו כשמצא עצמו מובל אחר כבוד, למבואות עיר הקודש בני ברק, הלה ראה יהודים יקרים שעוסקים בניקיונות והגעלת כלים, אכן ריח החג מתפשט והולך אף לרחוב הסואן. והנה לפתע הפתעה נוספת לא צפויה, תקלה במכונית שהושבתה על אתר! ערב פסח ועבודה כה רבה, ממש ניסיון! לפתע נזכר הוא בכסף שנמצא באמתחתו אלפיים שקלים המיועד להחזקת אברך, אל מו"ר ראש הישיבה הבין שכבר לא יספיק להגיע לפני החג, לכל הפחות כך חשב, אמצא משפחה נזקקת ואתן לה את התשלום הראשון! וממחשבה למעשה כמחצית השעה את רגליו כיתת וניסה למצוא בעינו איזו דירה רעועה שעונה על הדרישה, אולם לא הרגיש שהגיע אל "יעדו" ומהר חזר אל מכוניתו ולפתע ראה מול עיניו בית מדרש, שלא הרגיש בו בתחילה, החליט את מזלו בו לנסות, נכנס וראה אברך שעל פניו ניכרה דאגתו, פנה הלה אל האברך: האוכל לעזור לך במשהו, מדוע הינך דואג?! האברך שלא הבין מהיכן נחת אותו האיש, לאחר שהפציר בו אכן את רחשי לבו גילה, שאב הוא לשלושה עשר ילדים בלי עין הרע וחג הפסח ממשמש ובא, ובדרך כלל מעטפה נכבדה מתחבאת מתחת לדלתי ביתו, אולם השנה כבר עבר הזמן המיועד, וחג הפסח ממשמש ובא ולרש אין כל! שמח בעל הרהיטים שמחה גדולה והוציא מכיסו והזיל "מזהבו" לידיו המשתהות, ועיני שניהם זלגו דמעות, על השגחה פרטית נפלאה של בורא כל העולמות, שגרם שהג'י.פי.אס "יפשל" והמכונית תתקע, והכסף בכיס מוכן, והישיבה שאליה חשב להעביר את הכסף, כבר לא יגיע בזמן! ואכן מעשה זה הינו בבחינת פרט שיצא מן הכלל, ולא על עצמו ללמד בלבד יצא, אלא על כלל החיים כולו, שתמיד אבל תמיד (בלא יוצא מן הכלל) מושגחים אנו בהשגחה נפלאה של אבא שאוהב ודואג, ולנו לא נותר אלא העיניים לפקוח והפה ממילא יתחיל לזמר, להודות ולהלל לאל נורא עלילה שעלינו שומר מכל רע!

נקיים מה' ומישראל

בפרשתנו ישנה מצוה יקרה וחשובה עד מאוד, כמו יתר המצוות הקדושות שציונו הקב"ה ישתבח שמו לעד, הנלמדת מהפסוק "והייתם נקיים מה' ומישראל". חייב כל אדם מישראל להסיר ממנו כל לזות שפתים ומחשבה שמא עושה חלילה דבר שאינו הגון. דבר זה הוא כה חשוב ונצרך עד שהמשנה בשקלים (פ"ג, מ"ב) כותבת לגבי תרומות מחצית השקל שהיו מניחים בלשכת המקדש, שאין נכנסים לאותה לשכה לא בשרולים חפזים ולא בנעליים, שלא יחשדוהו שהטמין שם ממעות הקודש. ובתוספתא (שקלים פ"ב, ג) הוסיפו ואמרו שהיו מפשפים בבגדיו בכניסתו וביציאתו והוכיחו לכל שלא נטל מאומה. כמו כן היו משוחחים עם הנכנס ללשכה כל העת כדי להוכיח שלא החביא מעות בפיו. ובירושלמי הוסיפו שגם מגודל שער לא יכנס, שלא יחשדוהו שהחביא בשערו. עימדו והתבוננו עד כמה חייב אדם להיות נקי מחשד! סיפורים רבים מסופרים על גדולי ישראל שניסו והשתדלו בכל דרך אפשרית לבל לעורר חשד. פעמים שהיו טורחים להסביר ולתרץ מדוע נהגו כך ומדוע עשו כך והכל במטרה אחת: "והייתם נקיים מה' ומישראל!" אולם רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל כתב בתחילת פירושו לעמוד ועמד על סדר הכתוב. קודם על האדם לראות לצאת ידי חובת המקום דהיינו הקדוש ברוך הוא ולהיות נקי מה' יתברך, ורק לאחר מכן באה הנקיית מישראל. אבל אין הרצון למצוא חן בעיני הבריות דוחה שום איסור שבתורה חלילה. ועל כך נאמר בתחילת התורה: "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", ללמדנו שהדברים השמימיים קודמים ועלינו לשאוף לשלמות בהם ורק לאחר מכן העניינים הארציים. ויהי רצון שנזכה תמיד להיות נקיים מה' ומישראל גם יחד!

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

כניסת שבת	יציאת שבת	ת"א
19:25	20:28	20:59
19:10	20:26	21:02
19:18	20:30	21:03
19:28	20:26	21:01

הפטרה: שמעו דבר

מיטעמים לשבת

כענין שכתוב: "נישא לבבנו אל כפיים!"
(מעייני השבוע)

"ולא תקוּזוּ כּוֹפֵר לְנַפְשׁוֹ רוּצּוֹ,

אֲשֶׁר הוּא רֹשֵׁעַ לְמוֹת" (לה,יא)

פירש מרן ה"בית יוסף" זצ"ל בדרשותיו: "אשר הוא רשע - למות". עד לקבלת העונש, הוא רשע. אבל משקיבל את הדין, נתכפר עונו והריהו צדיק. וכמו שאמרו על הפסוק: "נתנו את נבלת עבדיך לעוף השמים, בשר חסידיך לחייתו ארץ", מכיון שקיבלו עליהם את הדין - הרי הם עבדיך וחסידיך. ובגמרא אמרו, שגם בזמן הזה שהסנהדרין אינם פוסקים עונשים לחוטאים, הרי יש דין ויש דין בשמים, והוא השולח הייסורים שבאים על בני האדם. לפיכך, אסור לנו לדון אדם מישראל לכף חובה על מעשיו - כי מי יודע אלו ייסורים עברו עליו, ובהם התכפר חטאו. ואף אנו, אם סבלנו חלילה ייסורים, נדע שהם ניקו אותנו מכל רע, ומעכשיו נפתח דף חדש וזוהר. ויתן ה', ושוב לא נסבול ולא נתייסר, ואך טוב וחסד ירדפנו כל הימים!

(מעייני השבוע)

מדותיו. וזהו שאמר הכתוב: "כל דבר אשר יבוא באש" - אדם כעסן שהוא בא תמיד בתוך אש ורותח על כל דבר, תקנתו היא: "תעבירו באש וטהר" - ילמד את התורה שנמשלה לאש, ויזכה לטהר את עצמו ולתקן את מידת הכעס.
(תורת הפרשה)

"וְנָס שְׂמֵהּ רוּצּוֹ, מִכַּה נָפְשׁוֹ

בְּשִׁגְגָה" (לה,יא)

הריגה בשגגה היא עבירה בפועל, אך בלי כונה. אין פוטרים אותו מעונשה, אבל אין עונשים עליה במיתה. וכתב על כך רבינו בחיי ז"ל: "הדין הזה יורה, שהלב - עיקר האדם, ועיקר כל המצוות וכל העברות. ועל כן הוא נענש בגלות, ולא במיתה, לפי שלא היה לבו בהסכמת הרציחה. ואין חיוב העונש במיתה, עד שיהיו המעשה והכונה משותפים. וכן לענין המצוות, הכל תלוי בלב. שאם עשה מצוה, ולא נתכון בה בלבו לעשותה לשם שמים, אין לו שכר שלם. שצריך האדם שיתכון במצוה לעשותה לשם שמים. וכן אמר דוד עליו השלום: "ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי". ונשיאות כפיים היא הכוונה,

"אִישׁ כִּי יָדוּר זָדָר לָהּ" (לג,

הדא הוא דכתיב, כי לא ידע האדם את עיתו (מדרש). מה ענין פסוק זה לכאן? ברם, מצינו בגמרא, שבשעה שאדם נודר קורבן, אל יאמר "לה' קורבן", כי אם "קורבן לה'", משום שמא יבטא את השם ולא יסיים את המילה "קורבן" ויהא מוציא שם שמים לבטלה (נדרים י'). ומבארים המפרשים, כי החשש הוא פן ימות פתאום בטרם יהא סיפק בידו לומר "קורבן". זוהי איפוא הכוונה שבמדרש, שלפיכך אמר הכתוב "נדר לה' " ולא "לה' נדר", משום "לא ידע האדם את עיתו" - ויש מקום איפוא לחשוש פן ימות באמצע ויהא מוציא שם שמים לבטלה, על כן עליו לומר תחילה "נדר" ואחר כך "לה' ..."

(מעיינה של תורה)

"כֹּל דָּבָר אֲשֶׁר יִבּוֹא בְּאֵשׁ

תִּעְבְּרוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר" (לא,כג)

יש אדם שכועס על כל דבר קטן והוא בבחינת אש יוקדת ששורפת את כל אשר סביבה, וכן הכעסן שורף כעסו את כל הסובבים אותו ומחרף ומגדף אותם, ותקנתו היא ללמוד תורה ומוסר, ולימוד התורה והמוסר ישפיע עליו לתקן

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

מבלי לגשת אל הכותל? אבל הרב היה נחרץ בדעתו: "פעלתי את אשר ביקשתי, ועתה עלינו לשוב!". כל הדרך חזרה היה שרוי בשמחה, ובשובו לחדרו אמר במאור פנים: "ברוך השם, הכל יהיה עתה טוב!". וכאמור - מי בא בסוד קדושים!

"ויכתוב משה... על פי ה'", כך אנו קוראים בפרשתנו - נספר איפוא על הגאון הקדוש רבי משה זאבארו זצ"ל, מגדולי פאס שבמרוקו, כיצד כתב את שם ה'. הגאון רבי משה זאבארו זצ"ל סופר סת"ם היה. שנאמר: כותב ספרי תורה, תפילין ומזוזות. כשהיה כותב ספר תורה בקדושה ובטהרה, היה משאיר את מקום כתיבת שם ה' ריק, עד שהיה גומר לכתוב את כל הספר כולו, בלי ה"אזכרות" שבו. אזי היה טובל במקוה טהרה וצם, להוסיף קדושה על קדושתו וטהרה על טהרתו, נוטל קולמוס מיוחד וכותב בו את כל השמות הקדושים על פי הכוונות הידועות לו. לפני פטירתו, ציוה כי יקברו עימו את הקולמוס אשר בו כתב את האזכרות. אולם מרוב טרדת אבלם, שכחו לקיים את דבריו. כשבאו לשאת את ארונו - לא יכלו להרחיקו מן הארץ. כאילו הוברג לריצפה, כאלו היה כבד משא אלף בני אדם! השתאו לנוכח התופעה, עד שנזכרו בציוויו. הלכו והביאו את הקולמוס - ולפתע הוציא הנפטר הקדוש את ידו מארונו ואחז בקולמוס דרך כתיבתו, ויהי לנס! נגשו לשאת את מיטתו - והיתה קלה לנשיאה! נשאוהו לקבורה, כשהכל משתאים לקדושתו וגדולתו, אף כי אחרי מותו!

(מעייני השבוע)

והייתם לי סגולה

בנים תלמידי חכמים - הזהיר בנרות שבת וחנוכה, זוכה לתלמידים תלמידי חכמים (גמרא מסכת שבת כג. כף החיים). ותתפלל האשה אחר הדלקת נרות שבת, שבזכות מצוה זו יזכו לאריכות ימים עם בעליהן, יזכו לבנים הגונים תלמידי חכמים יראי ה' וחושבי שמו, המאירים בתורה, ויצליחו בתורה וביראת ה' טהורה, ושנזכה לגאולה במהרה בימינו אמן.

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרב"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זינוך הבנים

זהירות!!! פרסים ומתנות לפניך!!!

מסופר בגמרא מסכת תענית (כד.): היה מקום מסויים שהיתה שם עצירת גשמים, נזדמן לשם רב וגזר תענית ולא ירד מטר. ירד לפני התיבה שליח הציבור, אמר: משיב הרוח, ונשב הרוח, אמר: מוריד הגשם וירד מטר. שאל רב את השליח ציבור מה מעשיך (כלומר איזה מעשים טובים יש לך שזכית שענו לך משמים?) השיב לו: מלמד תינוקות אני, ומלמד אני בני עניים כבני עשירים, וכל מי שאין לו לשלם לי שכר לימוד, אני מוותר לו ולא לוקח ממנו כלום. ויש לי מחילות של דגים, וכל ילד שלא רוצה ללמוד, משחד אני אותו ומפייס אותו עד שמסכים ללמוד.

נמצינו למדים את חשיבות העידוד ומתן הפרס לילדים ולתלמידים. ואומנם ברור מאוד שעל ההורים להסביר לילדיהם, שהמטרה שלומדים או עושים מעשים טובים היא לא לשם הפרס, אלא לשם שמם וכו', והפרס הוא רק כדי לעודד ולדחוף אותם שיזדרזו במעשים טובים, ובכך אין חשש שיתרגלו לעשות מעשים טובים רק לשם הפרס. וכן יכולים ההורים להסביר לילדיהם, שהפרס הוא לא בתור "שכר", כי שכר על לימוד תורה ועל מעשים טובים אין בכוחות אנוש לשלם, אלא הפרס הוא "הערכה" על מעשיהם הטובים, כלומר שהפרס מבטא את הערכת ההורים על מעשיהם הטובים של הילדים.

זאת ועוד קראתי בשם מרן הגרא"מ שך זצ"ל שהביא (כמדומני משם החפץ חיים זיע"א) שלא טוב להרגיל את הילד במתנות על כל מצוה, כיון שמחר עלול לבקש פרס ומתנה גם על הנחת תפילין ואחריתו מי ישורנו, וגם באחת משיחותי עם כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א על נושא הפרסים לילדים, אמר לי שאם רואים שהילד כבר מתרגל לקבל מתנה על כל שיעור וכל תפילה, הרי שנעשה הדבר כהרגל רע שיש להיזהר ממנו. כללו של דבר, המתנות והפרסים הם טובים כאשר הם בגבול ובמידה, ולכן יש לשים תמרוך של זהירות! עצור! לבדוק ולחשוב שלא לעבור את המידה, ולה' הישועה.

שלום בית

האם אתה חושש יותר מהם?

הבאתי כאן לקט סיפורים מגדולי הדורות כפי שמובאים בספר שלום בית, למען ישמע חכם ויוסף לקח ונבון תחבולות יקנה. ובכן, מסופר על הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל (גאב"ד פטרבורג), שהיחס שלו לאשתו ולבני ביתו היה מופלא. הוא היה רגיל לומר שיש לאדם להתייחס לאשתו בכל הכבוד והזהירות, כמו לאדם זר, לבל לפגוע בה באונאת דברים, או באיזו מילה מעליבה ועקיפה, הוא קיים כלל זה בחייו. מאשתו הראשונה לא היו לו בנים, ולמרות סבלו הרב מערירותו, ועל אף תשוקתו העזה להקים זרע ולהשאיר לו שם וזכר, כפי שהוא מציין בהקדמת סיפרו "פרי יצחק", עם כל זאת, גילגל עימה יותר משלושים וחמש שנה ולא הציע לה גט. רק לאחר שאשתו באה לפניו בהצעה זו, והוא כבר יותר מבן חמישים שנה, הסכים לגרש אותה. אבל גם אז דאג לקיומה, נתן לה סכום כסף גדול, שלח אותה לארץ ישראל וכלכל אותה בריוח כל ימי חייה. לאחר גירושיה, נשא אלמנה צעירה אם לארבעה ילדים. בקחתו אותה, התנה עימה שיוכל לעזוב את הבית למשך חודש אלול ועשרת ימי תשובה, ועוד עם כל זה היה מבקש בכל פעם את סליחתה, והצטער כל ימיו שעולה לה לסבול מכך. והיה עושה כל המאמצים להסב לה נחת רוח, עזר לה בגידול הבנים וכדומה. בלילה כשתינוק היה בוכה, לא היה נותן לה לקום ממיטתה, ולמרות זיקנותו, היה הוא בעצמו מטפל בו. וכן השתדל בכל הזדמנות להקל את חייה, בערבי שבתות היה עוזר לה בהכנות שבת. ומסופר על הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל (גאב"ד ירושלים), שפעם כאשר אשתו הרבנית תלתה כביסה לאחר ימי מחלה, ניגש אליה בעלה הרב לעזור לה. הרבנית התנגדה בכל תוקף שרבה של ירושלים יעמוד ויתלה כביסה, באומרה שזה חילול כבוד התורה. השיב לה הרב: הרי את אחרי מחלה ואסור לך להתאמץ, ואילו לשכור עוזרת, אין משכורת מספיקה לכך... ומסופר על הגאון רבי נפתלי דוב מאמסטרדם זצ"ל (גאב"ד אלקסוט), כי לאחר נישואיו נשאל על ידי רבו רבי ישראל מסלנט: "רבי נפתלי, אמור נא לי, האם אתה עוסק במצוות גמ"ח?", השיב לו: "מורי ורבי, אין לי כסף במה לעשות גמ"ח". "לא התכוונתי לגמ"ח בממון" - החזיר לו רבי ישראל - "אני מתכוין, אם אתה עוסק בחדש בתוך ביתך עם אשתך, צריך אתה לדעת כי לא לקחתה שפחה כדי שתשרת אותך, אשתך היא כגופך, ועליך לעזור לה..." רבי נפתלי לעת זיקנותו נשא אישה זקנה שתטפל בו. האישה הזאת חלתה מיד ונפל בחלקו לטפל בה. מעניין היה לראות היאך רבי נפתלי הישיש והחלוש משרת את אשתו. היה מנקה את הבית, שוטף ומדיח את הכלים, מסיק את הנרות ועוסק בכל העבודות הקשות, והכל מתוך חיבה ושמחה שנתגלגלה לידו הזדמנות כזו להיטיב עם הזולת.

אמרי שפך

רה"ק רבי יוזל הורוביץ אומר: אם "בעל בטחון" אתה באמת, הרי ש"עשיר אתה באמת", אך אם רק שמועה אודותיך, הרי אתה כמי שאומרים עליו "עשיר".

רה"ק רבי אורי מדובינסקי אומר: הפוחד תמיד ממידת הדין ועונש, מושך עליו דינים, "והבוטח בהשם חסד יסובבנו".

החזון איש הקדוש אומר: נקל לשגר בפיו ובשפתיו את הבטחון כשהוא להלכה ולא למעשה.

רה"ק רבי יצחק מאיר מגור אומר: כלום בעל בטחון הוא פלוני? הוא פשוט עצלן, לכן יש לו בטחון. (פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל וזמשל

עצמו. כמה ימים לאחר שפנה הקיסר ונסע משם, נודע הדבר מי היה אותו אורח פלאי. מששמע בעל האכסניה, כי הקיסר בכבודו ובעצמו, אשר אליו רצה לבוא לפניו להוכיח את צדקתו, היה בביתו ולן אצלו ויכול היה לדבר אתו פה אל פה ולהשמיע באוזניו את טענותיו, התחיל קורע בגדיו ומצעק "וי, וי!" - שעת כושר כזאת היתה בידו, והוא החמיצה ללא תקנה - "אוי לי ואוי לנפשי!" הקיסר הגדול רוב החסד נזדמן לבית מלוני, ואני יכולתי להפיל תחינתי לפניו ולבקש ממנו על נפשי והחמצתי את השעה! עתה כיצד אגיע אליו, והוא רחוק, וסגור בארמונו, ומאות חיילים עומדים סביביו ושומרים עליו, לבל יבוא אליו אדם אשר לא נקרא!". והרי ממש זה המקרה אשר יקרה את בני האדם. בהיותם כאן על פני אדמות, בעולם הזה השפל, מצוי הוא, כביכול, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, בביתו של כל יהודי, ושעת כושר מצויינת יש לו להתקרב אליו, כביכול, ולהדבק בו יתברך על ידי לימוד התורה וקיום המצוות. ברם רבים הם המחמיצים שעת כושר זו, ולכשירצו להגיע אל מלכו של עולם בארמונו, שוב לא יהיה הדבר קל כלל ועיקר, ומי יודע אם תעלה זאת בידם, אם יוכלו עוד להתקרב אליו יתברך. ישימ, איפוא, דבר זה אל ליבו כל אחד ואחד, כדי שידע להשתמש בשעת הכושר, בעוד שרוי עימו הקיסר בבית מלונו.

(משלי החפץ חיים)

צא וראה כמה מאושר חייב אדם להיות, וכמה שפר עליו חלקו בעולם הזה, שניתנה היכולת בידו להדבק בו יתברך. שכן זכות זו אינה מצויה בידיו של אדם, אלא כל עוד הוא חי בעולם זה, על ידי קיום התורה ומצותיה. ברם משנפטר ובא לעולם האמת, מחיצות רבות יש שמפרידות בינו לבין הקדוש ברוך הוא ושוב אין הוא יכול לקרב עצמו אליו ולהדבק בו יתברך. משל למה הדבר דומה? לאחד בעל אכסניה, שהלשינו עליו לפני הרשות, וכמעט נגזר דינו לכלות כל ימיו בצינוק ובעבודות פרך. עמד אותו האיש והפך עולמות, שכר פרקליטים וסגורים גדולים שבמדינה, שלח שתדלנים לשופטים של ערכאותיהם, אולם העלה חרס בידו, ראוה ראה שכבר נגזרה גזרה שאין להשיבה. אמרו לו אוהביו וידידיו: "רואים אנו שאין לך תקנה אלא לבוא ולהתייצב לפני הקיסר בכבודו ובעצמו, שכן ידוע הוא כמלך חסד ורודף משפט, ואוזניו קשובות לבקשת נתיניו. אם אך יעלה בידך להוכיח לפניו צדקתך, ברור לנו כי לא יתן לעוות משפט". מנהג היה נוהג אותו קיסר, שפעם אחת בשנה היה פושט בגדי מלכותו ולבש בגדי הדיוט, וכך היה יוצא לשוט על פני הארץ, בלי שידע איש כי הוא המלך. וזאת כדי שיוכל לראות היטב את המתרחש במדינה, אם הכל מתנהל למישרים, אם אין פרץ ואין צווחה, ואין עיוות דין ומשפט. והנה קרה מקרהו של קיסר זה לעבור בעירו של בעל האכסניה דנו, ואף בא להתאכסן בבית מלונו. ברם אף איש לא ידע על כך, ואף לא בעל האכסניה

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

✓ אם ישן שנת קבע על מטתו בתחילת הלילה, אפילו קם משנתו לפני חצות הלילה, צריך לברך ברכות התורה לפני לימודו. וגם אם עדין לא התפלל ערבית, יברך תחילה ברכות התורה (ואין צורך שיפטור עצמו באהבת עולם שבערבית). ובדיעבד שכבר התפלל ערבית אפילו אם לא כיון בפרוש לצאת ידי חובה בברכת אהבת עולם - יצא, ואינו צריך לברך ברכות התורה. ✓ כבר נתבאר לעיל שהניעור כל הלילה צריך לברך ברכות התורה לאחר שיעלה עמוד השחר. ואם הגיע זמן עמוד השחר והי באמצע לימודו, יפסיק ויברך ברכות התורה. ומכל מקום אם הוא מסופק אימתי הוא הזמן המדויק של עמוד השחר, רשאי להמשיך בלימודו עד שידע בבירור שכבר עלה עמוד השחר, ואז יפסיק ויברך ברכות התורה. ✓ הישן בלילה שנת קבע על מטתו וקם משנתו ללמוד תורה, בין שהתעורר לפני חצות הלילה, ובין שהתעורר אחר חצות, צריך לברך ברכות התורה לפני לימודו, ואין הבל בזוה בין אם פשט מלבושיו לפני שישן לבין שישן עם בגדיו. וכל שישן על מטתו, אפילו ישן זמן מועט נחשב שנת קבע וצריך לברך ברכות התורה. ✓ הישן בלילה שנת קבע על מטתו, וקם משנתו ללמוד תורה ויברך ברכות התורה, ואחר כך חזר לישון בעוד על מטתו, צריך לחזור ולברך ברכות התורה בבוקר, והאיל והפסיק בשנת קבע של לילה (ומכל מקום טוב ונכון שבשעה שמברך ברכות התורה בלילה קודם לימודו, וידוע הוא שחוזר לישון, יכון בליבו שאינו רוצה לפטור בברכתו אלא רק את הלימוד ההוא עד שילך לישון, אבל גם אם לא כיון כאמור, צריך לחזור ולברך בבוקר ברכות התורה), אבל אם הלך לישון אחר שעלה עמוד השחר, כשיקום אינו צריך לחזור ולברך ברכות התורה, כי שנת קבע של יום לא נחשבת להפסק.

(התפילה והלכותיה)

✓ מי שאינו יודע ללמוד כי אם מקרא, מותר לו ללמוד מקרא בלילה כדי שלא יתבטל מדברי תורה. ומכל מקום אם יודע את פרק "איזהו מקומן" וכו', או "פתח אליהו", יקרא אותם ויחזור ויקרא, וזה עדיף מלקרוא מקרא. ✓ ילד קטן שאינו יודע כי אם מקרא, יכול לקרוא בלילה, ויכול אביו לקרוא עמו לקיים מצות "ושננתם". וכן אשה יכולה לקרוא מקרא או תהילים בלילה. ✓ מותר לקרוא תהילים לאחר חצות הלילה אפילו בימות חול, וכל שכן כשקורא לצורך חולה או לצורך אשה שמקשה ללדת. ✓ בלילי שבתות וימים טובים מותר לקרוא מקרא בכל הלילה, ומי שימנו דחוק וקשה לו לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום ביום שישי או ביום שבת, מותר לו לקרוא בליל שבת, וכן מותר לקרוא פרשת וזאת הברכה שנים מקרא ואחד תרגום בליל שמחת תורה. ✓ המשכים לקום לפני עמוד השחר, ואין בדעתו לחזור ולישון, אם כבר עבר חצות הלילה, מברך את כל ברכות השחר, ואין צריך להמתין עד עלות השחר. אבל לפני חצות הלילה, לא יברך ברכות השחר, אפילו אם ישן קודם לכן שינת קבע על מטתו. ✓ הקם ממטתו כדי לעסוק בתורה או כדי לומר "תיקון חצות" ובדעתו לחזור ולישון, לדעת כמה פוסקים יאמר ברכת "אלקי נשמה" וברכת "המעביר חבלי שינה" בלא חתימה, וכשיקום בבוקר יברך ברכת "אלקי נשמה" עם שאר ברכות השחר עם חתימה, אבל לדעת המקובלים יברך כל ברכות השחר אחר חצות הלילה (ואת ברכות התורה יברך אפילו לפני חצות אם ברצונו ללמוד), ואינו חוזר ומברך ברכות השחר בבוקר. וכן מנהג הספרדים. ✓ הניעור כל הלילה (כגון בליל שבועות או בליל הושענא רבה), צריך לברך כל ברכות השחר (לרבות ברכות התורה) לאחר שיעלה עמוד השחר. אולם לענין נטילת ידיים יטול ידיו בלא ברכת על נטילת ידיים.

✓ מי שרוצה לזכות בכתר תורה, יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה, באכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהם. אלא בדברי תורה ודברי חוכמה. ולכן גם החתן צריך ללמוד תורה בליל הנישואין, כיון שליל נישואין אף הוא בכלל מה שכתב הרמב"ם "אפילו אחד מהם", ועל כן גם בלילה זה צריך ללמוד. ✓ צריך לזהר בלימוד הלילה יותר משל יום, והמבטלו עונשו מרובה. וכל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה - אש אוכלתו. שאם היה נשמע בו דברי תורה שנקראת אש כמו שכתוב: "כל דברי כאש", לא היה יכול אש של גיהנם לשלוט בו, כיון שאש של תורה הוא אש של הקדוש ברוך הוא, אש אוכלת אש. ✓ חיוב לימוד תורה בלילה הוא אף בקיץ שהלילות קצרים, וכל שכן שחייב ללמוד בחורף שהלילות ארוכים. ✓ מעלת לימוד תורה אחר חצות לילה היא גדולה מאוד לפי הזוהר הקדוש. ולימוד אחר חצות לילה הוא הבהיר מכל הזמנים. אבל יקבע זמן ללימוד גם בתחילת הלילה. ומכל מקום מי שרוצה (בקביעות) ללמוד בתחילת הלילה, ולישון בחצי השני של הלילה, יכול לעשות כן. ✓ אם יש לו חוק קבוע ללמוד כך וכך ליום, והיה טרוד ביום ולא השלימו, ישלימו בלילה מיד. ולא ידחה את הלימוד עד למחרת, כי יום של אחריו מחויב בפני עצמו, ונמצא שיום זה (שלא למד בו) לא השלים חוקו, ונחשב מעוות ולא יוכל לתקון. ועל כל פנים לפני שהאדם קובע זמן ללמוד תורה, טוב שיתנה בתחילה ויאמר שלא יהיה עליו דבר זה בנדר. ✓ על פי הקבלה אין לקרוא מקרא (תנ"ך) בלילה בלילות חול, כיון שהמקרא הוא בעשיה, והלילה עצמו הוא בחינת עשיה והכל הוא דינים, ואין ראוי לעורר הדינים. ומכל מקום מותר לקרוא תנ"ך עם פירוש רש"י בלילה בין ביחיד בין בציבור. וכן לימוד מקרא בלשונות אחרים כדי ללמוד ביאור המקרא באותו לשון מותר בלילה.